

stichting orgelkring "hendrik niehoff"

gevestigd te 's-hertogenbosch

Programma van het concert in de Sint-Janskathedraal te 's-Hertogenbosch op dinsdag 18 juni 2024 om 20:00u door **Matthias Havinga**.

Matthias Havinga is concertorganist en pianist, hoofdvakdocent orgel aan het Conservatorium van Amsterdam, en organist van de Oude Kerk Amsterdam. Hij studeerde summa cum laude af bij Jacques van Oortmerssen aan het Conservatorium van Amsterdam, waar hij ook zijn pianodiploma behaalde bij Marcel Baudet. Aan het Koninklijk Conservatorium te Den Haag studeerde hij kerkmuziek bij Jos van der Kooy en Theo Goedhart. Matthias won prijzen op verschillende internationale orgelconcoursen en is wereldwijd actief als concertorganist. Hij soleerde bij gerenommeerde koren en orkesten als de Nederlandse Bachvereniging, het Nederlands Kamerkoor, het Tonhalle Orchester Zurich en het Radio Filharmonisch Orkest. Daarnaast geeft hij masterclasses over de hele wereld. Voor Brilliant Classics nam hij verschillende CD's op. Ook onderhoudt hij een veelbezocht Youtube-kanaal en is hij te zien in de AllofBach serie van de Nederlandse Bachvereniging. Matthias speelt graag de hele breedte van het orgelrepertoire.

Programma

Sonate 5	Felix Mendelssohn Bartholdy	1809 - 1847
1. Choral (Andante)		
2. Andante con moto		
3. Allegro maestoso		
Le mystère de la Sainte Trinité	Olivier Messiaen	1908 - 1992
uit: Les Corps Glorieux		
Humoreske-Bagateller op. 11	Carl Nielsen	1865 - 1931
1. Hallo! Hallo!		
2. Tol		
3. Een kleine langzame wals		
4. Trekpop		
5. Poppenmars		
6. Speeldoosje		
Allein Gott in der Höh sei Ehr - BWV 715	Johann Sebastian Bach	1685 - 1750
Allein Gott in der Höh sei Ehr - BWV 663	Johann Sebastian Bach	
Canto fermo in Tenore		
Trio super Allein Gott in der Höh' sei Ehr	Johann Sebastian Bach	
- BWV 664		
Trio super Allein Gott in der Höh' sei Ehr	Johann Sebastian Bach	
Canto fermo in Soprano, Adagio - BWV 662		
Praeludium et Fuga h-moll - BWV 544	Johann Sebastian Bach	

Voor overige orgelconcerten in de serie Hendrik Niehoff: zie stjanskathedraal-orgelconcert.nl
Orgelconcerten in de regio: www.brabantorgel.nl

Toelichting

Felix Mendelssohn is de eerste componist die werkelijk romantische orgelmuziek schrijft. Tegelijk is zijn componeren voor orgel doordrenkt met de inspiratie van zijn grote voorbeeld in dit instrument, J.S. Bach. Deze twee werelden zijn in zijn vijfde sonate heel goed te horen. Deel 1 is een door Mendelssohn zelf geschreven, woordloos koraal, een vorm waar hij dol op was. Deel 2 is een sfeervol, romantisch karakterstuk met een pizzicato (kort) pedaal, en deel 3 ademt Bachs geest in polyfonie en een actieve pedaalpartij, terwijl in harmoniek en motieven de kenmerkende, energiek-romantische Mendelssohn zijn zeer eigen gezicht laat zien.

Een moment van bezinning vormt dan het slotdeel van Messiaens verbluffende cyclus 'Les Corps Glorieux' dat over de opstanding gaat. In dit deel 'verbeeldt' Messiaen het mysterie van de drieëenheid in een - uiteraard driestemmige - meditatie. Hij schrijft erboven: "O almachtige Vader, die met uw enige Zoon en de Heilige Geest één God bent! Niet in de eenheid van een enkel persoon, maar in de drieëenheid van één materie."

Een luchtige noot vormen de zes bagatellen, origineel voor piano, van Carl Nielsen, Denemarkens bekendste componist. Deze stukjes, met onderwerpen uit het kinderleven van de 19e eeuw, komen op het orgel uitstekend tot hun recht.

De kern van het programma vormt een viertal verklankingen van het aloude 'Gloria' dat in de Lutherse traditie het Allein Gott in der Höh sei Ehr is. De eerste bewerking is een 'eenvoudige' zetting, die 'simpelweg' de melodie harmoniseert. Tussen de regels zijn virtuoze tussenspelen geschreven. De harmonieën die Bach schrijft onder de melodie, deden bij menig kerkenraad de wenkbrauwen omhoog gaan. Onder meer vanuit notulen in Arnstadt is een kastijding van de jonge Bach bekend voor het gebruik van zulke schrikwekkende, onzuivere akkoorden waarmee hij de gemeente nodeloos tot onrust drijft. Ook nu nog mist deze dramatische manier van zetten zijn effect niet. Dan volgen drie uitgebreidere bewerkingen. De opening van het Allein Gott met een stijgende grote terts, vaak door Bach trapsgewijs opgevuld zodat de eerste drie noten hetzelfde zijn als die van het 'Vader Jacob', is in alle bewerkingen gemakkelijk te herkennen en keert steeds terug. In BWV 662 schrijft Bach een prachtige, rijkversierd Adagio met de melodie in de sopraan en lang uitgesponnen melodielijnen. BWV 663 is een cantabile zetting met de melodie in de tenor, terwijl ook in het pedaal vaak stukken melodie te horen zijn. Het trio BWV 664 is de meest uitgesproken vrolijke en lichte van de drie. Bach toont dat een 'Gloria' beslist niet altijd vrolijk en jubilant hoeft te zijn maar in diepte aan alle facetten van het leven kan raken.

Tenslotte Bachs Prelude en Fuga in h-moll (b-mineur). Een dramatisch preludium vol pijnlijke dissonanten verklankt stress, frustratie en lijden, terwijl de fuga groots en majestueus in opzet is. In de fuga introduceert Bach halverwege een tweede thema, dat hij vanzelfsprekend tegen het slot combineert met het eerste thema, waarmee hij tegelijk zijn contrapuntisch meesterschap toont en een meeslepende emotionele climax bouwt.